Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג אונד קאָסטעט

פֿיר אָסטרדייך-אונגארן
גאנצייאהריג 8 גולדען אָסטר. ווע.
האלבייאהריג 4 גולדען אָסטר. ווע.
פֿיערטעליעהריג 2 גולדען אָסטר. ווע.

פֿיר'ס אויסלאנד
גאנצייאהריג 9 גולד. — קר. אָ. ווע.
האלבייאהריג 4 גולד. 50 קר. אָ. ווע.
פֿיערטעליעהרי 2 גולד. 25 קר. אָ. ווע.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערן, אונד דער פרענומעראַציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם קאָמפּלעטט דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין פּעסט, וואייטצנער בולוואר נומ' 29, וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראַ‍ציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 127 זעכצעהנטער יאהרגאנג | בודאפעסט, מאָנטאג כב חשון ה.תרמ"ה. | Budapest, 10. November 1884

וואלאכישע „מארטירער.“

„עס איזט מעהר אלס איין פֿערברעכען, עס איזט איין פֿעהלער.“ דיעזעס בעריהמטע וואָרט איינעס בעריהמטען דיפלאָמאטען קאָממט אונס אין דען זינן, ווענן וויר אן דיא נאציאָנאליטעטען-פֿראגע אין אונגארן דענקען, אונד אונס דאביא פֿערגעגענוואָרטיגען, דאס דיעזעס פֿאָן זאָ פֿילען עלעמענטען אין זיינעם איינענען אינגערן אנגעפֿיינדעטע אונגארן, זיך וויט יאהרען אללע מיהע גיבט, זיך אייך דאס יידישע עלעמענט צו ענטפֿרעמדען. דער אנטיסעמיטיסמוס אן אונד פֿיר זיך איזט איין פֿערברעכען געגען דיא היילינסטען געזעטצע דער מענשליכקייט; אין אונגארן איזט ער מעהר אלס דאס, אין אונגארן איזט דער אנטיסעמיטיסמוס איין שווערער פּאָליטישער פֿעהלער. איין לאנד פֿאָן 15 מילליאָנען איינוואָהנערן, פֿאָן וועלכען 7 מילליאָנען וואלאכען, קראָאטען, סלאָוואקען, סערבען אונד זאכסען זינד, וועלכע דיא הערשאפֿט דעס אונגארישען שטאאטעס נור געצוואונגען אנערקעננען אונד יעדע געלעגענהייט ערגרייפֿען, אום איהרע אונצופֿריעדענהייט צו בעוויזען, וויא זיא דענן דאס אייך אין צייטען דער געפֿאהר דורך גרייענהאפֿט בלוטיגע טהאטען (1848) בעוויזען האבען, איין זאָלכעס לאנד דארף זיך דען לוקסוס דעס אנטיסעמיטיסמוס אייגפֿאך אונד אלליין אוים האהערען פּאָליטישען שטאאטס-ריקזיכטען ניכט ערלויבען בעזאָנדערס, נאכדעם זיך דיעזער שטאאט איבערצייגט האט, דאס עס קיינען איפֿריכטיגערען אונד טרייערען פֿערבינדעטען האט, אלס עבען דיא אונגארישע יודענהייט.

ניכט נור אים איננערן דעס לאנדעס געהאָרען דיא יודען מיט לייב אונד זעעלע דעם אונגארנטהומע אן, זאָנדערן אויך אונטער דען אונגארנפֿיינדליכען נאציאָנאליטעטען, דיא דאס לאנד וויא איין אייזערנער רינג אומשליעסען, אויך דאָרט קלאממערן זיך דיא יודען אן דאס מאגיאַרענטהום; יא אין פֿילען געגענדען זינד זיא דיא איינציגען, וועלכע דיא אונגארישע שפּראכע קולטיווירען, דיא אונגארישע שטאאטס-אידעע פֿערברייטען, אונד דאס זינד זיא ניכט נור היינטע, זאָ דיא מאכט אונד דיא הערשאפֿט אין דען האנדען דער אונגארן איזט. זאָ וואָרען עס אויך אין דען צייטען דעס אונגליקעס אונד דער נאָטה, אלס אללעס, וואס אונגאריש וואר, אונטערדריקט אונד פֿערפֿאָלגט וואורדע; יא זיא וואָרען טרייע זאָהנע דיעזעס פֿאטערלאנדעס נאָך אלס דיעזעס פֿאטערלאנד זיא אלס זאָהנע ניכט אנערקאננט האטטע, לעזעט דיא טאגעסבעפֿעהלע דעס פֿירסטען ווינדישגראטץ, פֿראגעט אן ביא דעם בלוטגעטראנקטען פּפלאסטער דעס נייגעביידעס, אונד איהר ווערדעט אויך פֿאָן דער פֿאללען וואהרהייט דיעזער בעהויפּטונג איבערצייגען. דארף איין זאָלכער שטאאט זאָלכע פֿערבינדעטע פֿאָן זיך שטאָסען, דארף ער זיא דעם מוטהווילען אדער דער וואוטה אייניגער געוויססענסלאָזען געזעללען פּרייזגעבען, דיא זיך פֿאָן דער יודענהעטצע איינען בראָדערווערב מאכען? וויא געזאגט, ניכט פֿאָם שטאנדפּונקטע דער ציוויליזאציאָן, דעס געוויססענס, דער מענשליכקייט, ניין, ריין פֿאָם פּאָליטישען שטאנדפּונקטע אוים שטעללען וויר היינטע דיעזע פֿראגע אויף, דא וויר אונס גערארע מיט דער האָראַ אונד קלאָסקא-

פֿייער בעשאָפֿטיגען וואָללען, דיא אייגענטליך ניכטס איזט, אלס „איין פֿיסטשלאג אינס געזיכט דעס אונגארישען שטאאטעס.“

וואס אונס בעטריפֿט, זאָ איזט דיא ליעבע צו דיעזעם פֿאטערלאנדע פֿיעל טיעפֿער אין אונזערעס הערצען איינגעוואורצעלט, אלס דאס וויר ניכט יעדעם לייד, פֿאָן וועלכעם אונגארן בעטראָפֿפֿען ווירד, שמערצליך מיטעמפּפֿינדען מאכטען, אונד דיעזע ליעבע פֿיר אונזער פֿאטערלאנד ווירד ווערער דיא שמייכעלייען דער נאציאָנאליטאטען, נאָך דיא אנטיסעמיטישען שורקערייען, נאָך דאס לאָסע פֿארגעהען דער רעגיערונג, איבערהייפּט ניכטס אייף דיעזער ערדע צו ערשיטטערן פֿערמאָגען.

עס זינד שאָן איניגע מאָנאטע הער, דאס וויר אונזערע לעזער אן דיעזער שטעללע אייף דיא פֿארבערייטונגען צו איינער „האָראַ אונד קלאָסקא-פֿייער“ אייפֿמערקזאם מאכטען, דיא אונטער דען וואלאכישען איינוואָהנערן אונגארנס פֿאָן איניגען אייפֿוויעגלערן בעטריעבען וואורדען. אונזערע אנזיכט גינג דאהין, דאס דער אונגארישע שטאאט דיא אבהאלטונג איינער זאָלכען פֿייער ניכט נור אייף אונגארישעם באָדען, זאָנדערן ניכט איינמאל אין איינעם אנדערען שטאאטע צוגעבען דירפֿע, דא איינע זאָלכע פֿייער צור פֿערהערליכונג דער געמיינסטען פֿערברעכען, איינע דירעקטע אייפֿפֿאָדערונג צור ערמאָרדונג אונד בעראיבונג דער אונגארן איזט; דענן האָראַ אונד קלאָסקא וואָרען קיינע העלדען, קיינע פֿאָלקסבעפֿרייער, קיינע מארטירער, זאָנדערן גאנץ געמיינע מאָרדברעננער.

היער איהרע געשיכטע:

אים יאהרע 1784 ערריגטע דער בעפֿעהל קאיזער יאָזעפֿ'ס II, איינע אללגעמיינע פֿאָלקסצאהלונג פֿארצינעהמען אין אונגארן אונד זיעבענבירגען גראָסע ערריגונג. — האָראַ, איין ענטלאססענער שטראָפֿלינג אונד אוים געדיענטער זאָלדאט אוים דער געמיינדע בראד אין זיעבענבירגען, פֿערברייטעטע אונטער דען וואלאכישען בויערן דאס געריכט, דאס דיא העררען זיך דעסהאלב געגען דען בעפֿעהל דעס קאיזערס אייפֿלעהנען, וויל דער קאיזער דיא בויערן פֿאָן אונטער איהרעם יאָכע בעפֿרייען וויל, דער קאיזער האבע איהן (האָראַ) אלס זיינען פֿערטרייטען צו דען בויערן געשיקט, אים זיא צום אייפֿשטאנד געגען דיא העררען אייפֿצופֿאָדערן. דיא בויערן גלויבטען איהם אונד ערשלוגען דען צו איהרער בערוהיגונג ענטזענדעטען שטוהלריכטער פֿאָן בראד זאממט זיינען פאנדורען. דיעס וואר דער אנפֿאנג דעס בלוטיגען אייפֿשטאנדעס. באלד וואר דער אייפֿשטאנד אין דען קאָמיטאטען מאראָש, הוניאד, פֿעהער, טאָרדא, סעבען אונד קאָלאָש פֿערברייטעט אונד דיא צאהל דער רעבעללען פֿערמעהרטע זיך באלד אייף 5000. — דיעזע מאָרדעטען אונד פּלינדערטען אָהנע ערבארמען. דיא פֿרויען וואורדען געשאנדעט אונד דאנן געטאָדטעט, דיא אויסגעטריעבטען דאָרפֿער צינדעטען זיא אן אונד וואָרפֿען קינדער אונד זייגלינגע אין דיא פֿלאממען. האָראַ וואָהלטע קלאָסקא אונד קרישאן צו זיינען אונטעראנפֿיהרערן אונד בראַכען אויך אין אונגארן איין. פֿאָם אראדער קאָמיטאט וואורדען זיא צוריקגעשלאגען, דאפֿיר צינדעטען זיא דער רייהע נאָך דיא אָרטשאפֿטען אן דער גרענצע צווישען אונגארן אונד זיעבענבירגען אן. אבערסט שילטין, דער געגען דיא רייבער ענטזענדעט וואורדע, ליעס זיך מיט האָראַ אין פֿערהאנדלונגען איין, דיעס מאכטע איהן זאָ פֿערוועגען, דאס ער זיך באלד קאָניג פֿאָן זיעבענבירגען נעננען ליעס אונד טהיילטע מעהרערע קאָמיטאטע אונטער זיינען פֿריינדען איין. באלד שטאנדען איהם יעדאָך גענעראל פֿאבריס אונד איין העער דער אדעליגען געגעניבער. האָראַ וואגטע עס ניכט דיא שלאכט אנצונעהמען, ער ענטליעס זיינע געטרייען, דיא אויף 35,000 אנגעוואכזען וואָרען, אונד ער זעלבסט אונד זיינע ביידען אונטעראנפֿיהרער פֿליכטעטען זיך פֿיגע נאָך פֿאָר דעם ערסטען צוזאממענשטאָסס. זיא וואורדען יעדאָך אללע 3 געפֿאנגען. קרישאן ערהאָנגטע זיך אים קערקער אונד האָראַ אונד קלאָסקא וואורדען אם 29-טען פֿעבער 1785 אָפֿפֿענטליך געראָדערט. 62 אָרטשאפֿטען, 182 אדעלספֿאמיליען אונד 4000 מענשענלעבען זינד דען רייבערן צום אָפּפֿער געפֿאללען.

דאס וואָרען דיא העלדען אונד דיא העלדענטהאטען, וועלכע אונזערע וואלאכען, וויא זיא דאראן ניכט פֿערהינדערט וואורדען, אם 8. דיעזעס מיט בעגייסטערונג פֿייערטען. עס איזט צוואר דעם אייפֿטרעטען אונזערער רעגיערונג געלונגען, אָפֿפֿענטליכע דעמאָנסטראציאָנען זאָוואָהל אין אונגארן אלס אין רומאניען צו פֿערהינדערן, זיא קאָנטע יעדאָך ניכט פֿערהינדערן, דאס דיא וואלאכען אין דען ווירטהסהייזערן אונד געשלאָססענען צירקעלן אוים דען טהאטען דער ביידען „מארטירער“ אונד „היילינען“ קיינע בעגייסטערונג שאָפֿפֿען זאָללען. איינע זאָלכע פֿייער וואר עס וועלכע דיא וואלאכישען שטודענטען היער פֿעראנשטאלטען וואָללטען, דיא אונגארישען אוניווערזיטאטסבעהערדע זינד יעדאָך נאָך רעכטצייטיג דארויף געקאָממען אונד פֿעראנשטאלטעטען יענסטען זאמסטאג איינע דעמאָנסטראציאָן, דיא דען „עדלען רומאנען“ וואָהל יעדע לוסט בענאָממען האט, זיך פֿיר דיא „מארטירער“ צו בעגייסטערן.

נאכטראג צור מאָנטעפֿיאָרע-פֿייער.

דער לאָנדאָנער בעריכטערשטאטטער דער „יידישע פּרעססע“, דעססען אינטערעססאנטען אונד איינספּהרליכען בעריכט איבער דיא מאָנטעפֿיאָרע-פֿייער אין לאָנדאָן אונד ראמסגאט וויר אין דער פֿאריגען מאָנטאגנוממער אונזערעס בלאטטעס איבערנאָממען האבען, (דער בעריכטערשטאטטער איזט דער זאָהן דעס העררן דר' הילדעסהיימער) ערצאהלט אין דער יינגסטען נוממער דעס געגאנגטען בלאטטעס נאָך פֿאָלגענדע אינטערעססאנטע איינצעלהייטען איבער דיא זאָ העררליך געלונגענע פֿייער.

„דער פֿעסטצוג, דען דיא שטאדט ראמסגאט צו עהרען סיר מאָנטעפֿיאָרעס פֿעראנשטאלטעט האט אן גראָסארטיגקייט אללע ביזהעריגען פֿייערליכקייטען איבערטראָפֿפֿען. ערעפֿפֿנעט וואורדע דער צוג דורך דען פּאָליצייפּרעזידענטען, דער איינען גראָסען זילבערנען שטאב מיט דעם גאָלדענען וואפּפען דער שטאדט טרוג, נעבען איהם וואורדע דיא פּראכטפֿאָללע פֿאהנע דער שטאדט געטראגען. פֿאהנע אונד שטאב זינד געשענקע סיר מאָנטעפֿיאָרעס, דיא ביא דיעזער געלעגענהייט צום ערסטען מאל געברייכט וואורדען. עס פֿאָלגטען דאנן צאהלרייכע פֿעראיינע אונד קאָרפּערשאפֿטען דער שטאדט ראמסגאט, סענדוויך אונד מאגאטע אונד אנדערער נאכבארשטאדטע, אללע מיט פֿלאטטערנדען פֿאהנען. איין באנגער, אייף וועלכעם דאס מאָטטאָ סיר מאָנטעפֿיאָרעס „דאנקע אונד דענקע“ מיט

אונד קויפֿמאַננישער עהרענהאַפֿטיגקייט בילדעט געגענוואַרטיג דאס טאגעס-געשפּראַך דער היעזיגען קויפֿמאַננישען קרייזע. פֿאַר עטווא צעהן יאהרען וואר דער אין עהרען ערגרויעטע שעף דעם היעזיגען הויזעס מ. א. וויים דורך איינע רייהע פֿאָן אונגליקספֿאַללען געצוואונגען זיינע צאהלונגען איינצושטעללען אונד מיט דען גלייביגערן אויסגלייכס-פֿערהאנדלונגען צו ערעפֿפֿנען. דיא לעטצטערען וויללינגטען אין איינען נאכלאס, דיא שולדען דעם הויזעס וואורדען דעם אויסגלייכע געמעס געטילגט אונד באלד דאראויף שיעד דער אלטע וויים אויס דעם לעבען, דא איהם דער פֿערלוסט זיינער הערפֿאָרראַגענדען שטעללונג (ער וואר לאַנגע צייט פֿאָרשטעהער דער פעסטער יידישען געמיינדע.) אונד זיינעס פֿערמאָגענס זעהר צו הערצען גינג.

ביא דער יינגסטען ציעהונג דער וויענער קאָממונאללאָזע פֿיעל דער הויפּטטרעפֿפֿער דעם זאָהנע דעם פֿערשטאָרבענען, דעם היעזיגען יוּוועליער ע. י. וויים, צו, וואס וויר זיינערצייט אויך אין אונזערעם בלאַטטע מעלדעטען. דער גליקליכע געווינער בעאיילטע זיך זאָפֿאָרט איינען זעהר בעטראַכטליכען טהייל דעם איהם געוואָרדענען פֿערמאָגענס דער וויעדערהערשטעללונג דער קויפֿמאַננישען עהרע זיינעס פֿערשטאָרבענען פֿאַטערס צו ווידמען, אינדעם ער זאַממטליכען עהעמאליגען גלייביגערן דעסזעלבען, דען ביים אויסגלייכע בעוויללינגטען נאכלאס אן קאַפּיטאל זאַממט דען פֿיערפּערצענטיגען ציגזען בעצאהלטע, וואס איינע סוממע פֿאָן 40,000 גולדען אויסמאכט. עס איזט דיעזעס איין בעוויז פֿאָן עדלער געזיננונג אונד קינדליכער פֿערעהרונג פֿיר דאס פֿאַטערליכע אנדענקען, דיא העררן וויים אללע עהרע מאכט. — אים „פֿינגעטלענשען" ערשיינט זייט איינינען טאגען איינע רובריק אונטער דעם טיטעל „יידישע צינגע" וויר זינד בעגיעריג אָב דאס טשאַנגאַבלאַטט אויך דיעזען „יידישען צינג" דעם העררן וויים פֿעראָפֿפֿענטליכען ווירד.

* (פֿינפֿלינגע.) אם 24. אָקטאָבער פֿריה וואורדע דיא פֿרויא דעם בענאָ שטארטשעוויטש, אים צאוידאָוויטש אין באָכניען, ביא איינעם איהרער פֿערוואנדטען אין צעפּעש, וואָהין זיא טאגס פֿאָרהער אויף בעזוך געקאָממען וואר, פּלאָטצליך פֿאָן געבורטסוועהען איבערפֿאללען אונד בין נאַכמיטטאגס צירקא 4 אוהר וואר דיעזעלבע פֿאָן 5, זאגע פֿינף קנאבען ענטבונדען. אללע פֿינף קאמען לעבענד אויף דיא וועלט, יעדאָך נור דיא ערסטען דריא וואָרען פֿאָללקאָממען אויסגעבילדעט אונד קיינער האטטע זיך איינער לאנגען לעבענסדויער צו ערפֿרייען, דא אין צייט פֿאָן איינער פֿיערטעלשטונדע אללע פֿינף געשטאָרבען וואָרען. דיא מוטטער, וועלכע זיך ערסט אים זיעבענטען מאָנאטע דער שוואַנגערשאַפֿט בעפֿונדען האטטע, איזט געזונד. —

פֿערלאָזונג

דער 1860-ער לאָזע.

ביא דער אם 3. נאָוועמבער פֿאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פֿאָלגענדע געוויננומערן געצאָגען. או. צ. פֿיעל דער הויפּטטרעפֿפֿער מיט 300000 גולדען אויף ס' 17081 נו' 17, דער 2-טע מיט 50000 גולדען אויף ס' 16590 נו' 14 אונד דער 3-טע טרעפֿפֿער מיט 25000 גולדען אויף ס' 16590 נו' 12, פֿערנער געווינגען: יע 10000 גולדען ס' 8619 נו' 14, ס' 19741 נו' 11; יע 5000 גולדען ס' 962 נו' 15, ס' 1620 נו' 1, ס' 3451 נו' 9, ס' 10186 נו' 14, ס' 10300 נו' 6, ס' 11129 נו' 13, ס' 14286 נו' 9, ס' 14821 נו' 9 12 18, ס' 14898 נו' 6, ס' 16231 נו' 6, ס' 16549 נו' 13, ס' 16807 נו' 18 אונד ס' 17101 נו' 3; יע 1000 גולדען ס' 338 נו' 1, ס' 519 נו' 7, ס' 872 נו' 20, ס' 1416 נו' 7. ס' 1715 נו' 18, ס' 2755 נו' 20, ס' 3229 נו' 11, ס' 3476 נו' 10, ס' 3841 נו' 10, ס' 5080 נו' 8, ס' 5308 נו' 1 9, ס' 7061 נו' 7, ס' 7328 נו' 9 18, ס' 8020 נו' 80, ס' 8619 נו' 19, ס' 8805 נו' 18, ס' 9295 נו' 10, ס' 10300 נו' 4, ס' 11129 נו' 20, ס' 12972 נו' 2, ס' 15460 נו' 9, ס' 16231 נו' 10, ס' 16549 נו' 12, ס' 16841 נו' 9, ס' 17250 נו' 20, ס' 18375 נו' 3, ס' 19542 נו' 7 אונד נו' 20.

אויף אללע איבריגען פֿערלאָזטען סעריען ענטפֿאללט דער גערינגסטע געווינן פֿאָן יע 600 גולדען.

דיא סעריען דיעזער לאָזע וואורדען אם 1-טען אויגוסט 1884 געצאָגען.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פּרענומעראַנטען אונד פֿריינדע זיך מיט איהרען צושריפֿטען נור דירעקט אן אונזערע רעדאַקציאָן צו ווענדען אונד דיא אדרעססע אימער דייטליך וויא פֿאָלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואיטצנער בולוואר נוממער 29,

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

געשעפֿטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפֿט. ווייצען וואר געסטערן מעסיג צו מארקטע געבראַכט, דער פֿערקויף וואר שוואך. 12000 מעטער-צענטנער וואורדען פֿערקויפֿט.

ווייצען: טהייס- 500 מעטצר' 78.4 קילאָ 8.45 גולדען. 100 מעטערצענט' 78,4 קילאָ 8.15 גולדען. — 100 מעטער-צענטנער 78,5 קילאָגראַמם 8.30 גולדען. — 200 מעטער-צענטנער 78.5 קילאָגראַמם 8.20 גולדען. — 300 מעטערצענט' 78.3 ק. 8.35 גולדען. — פעסטער-באָדען 100 מעטער-צענטנער 78.3 קילאָ 8.25 גולדען. ווייסענבורגער 200 מעטערצטר' 75, קילאָ 8.05 גול. — נאָרדאונגארישער 300 מעטערצ' 77. קילאָ 7.90 גולד. באַאַער 2500 מעטערצ. 75.5 קילאָ 7.85 גולדען. — (אללעס פער 3 מאָנאטע.)

קאָרן 6,75—7,10 גולד. פער קאססא.
קוקורוץ 6,65—6,70 גולד.
האַפֿער 6.45—6.65 גולד.

פעסטער שלאכטפֿיעה-מארקט. ביא דעם אם 6-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענמארקטע וואורדען 1918 שטיק גראָס- אונד 311 קליין-פֿיעה צו מארקטע געבראכט. היערפֿאָן וואורדען פֿערקויפֿט: 70 שטיק שטיערע, פער שטיק פֿאָן 70 ביז 165 גולדען. — 827 אָכסען דאס פאאר פֿאָן 175—310 גול' 700 קיהע, דאס פאאר פֿאָן 127—280 גולד' 183 מעלק-קיהע דאס שטיק פֿאָן 70—145 גול' 162 שטיק ביפֿפֿעל, דאס פאאר פֿאָן 140—200 גול. 268 שטיק קעלבער דאס שטיק פֿאָן 6—15 גול'. 25 שטיק לעממער דאס פאאר פֿאָן —.8 —10 גול. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסענ-פֿלייש 52—54 גולדען. קוה-פֿלייש 49 — 52, גולד. קאלב-פֿלייש 44—48 גולד. אונד ביפֿפֿעל-פֿלייש 46—50, גולד.

לאָטטאָציעהונג פֿאָם 5. נאָוועמבער 1884.
ברינן 69 89 34 81 62

פֿעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטאָר: מאַקס סאַבאָלטשי.

5—9 Täglich frisch erzeigte **prima**

PRESSHEFE

zu dem concurrenzfähigsten Preise versendet nach jeder **Post-** und **Bahn-Station franco**, die

Erste Szegediner Spiritus - Presshefe-Fabrik, Szegedin.

NB. Für **echte Spiritus-Hefe** wird garantirt.

אָפֿנער

VICTORIA

ביטטערוואססער.

דאס אָפֿנער וויקטאָריא-ביטטערוואססער איזט, בעהאָרדליך ערוויעזען, דאס שטאַרקסטע ביטטערוואססער דער וועלט. עס היילט אונד ווירקט אין אללען פֿאללען וואָ שאָן דיא אנדערען ביטטערוואססער פֿערזאגען. וויר ביטטען זיא דאהער וועגן זיא קויפֿען, נור **וויקטאָריא** ביטטערוואססער צו פֿערלאנגען, אונד וועגן דער קויפֿמאנן קיינעס האט, איהן צו פֿעראנלאססען פֿאָן אונס צו בעשטעללען.

Die Direktion der

Ofner Victoriaquelle Budapest

Badgasse Nr. 1. 4—6

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגראַמם
נאָרד-אונגארישער	75	7.55— 7.50
" "	76	7,65— 7.50
" "	77	7.75— 7.70
" "	78	7.85— 7.80
" "	79	7.95— 7.90
" "	80	8.05— 8 —
" "	81	—.——.—
		—.——:—
פעסטער-באָדען	75	7,80— 7.60
" "	76	7.90— 7.75
" "	77	8,—— 7.85
" "	78	8.10— 7.95
" "	70	8 20— 8.05
" "	80	8.30— 8.15
" "	81	—.——.—
ווייסענבורגער	75	7.80— 7 60
"	76	7,90— 7,75
"	77	8.—— 7.85
"	78	8,10— 7.95
"	79	8.20— 8.05
"	80	8.30— 8.15
"	81	—.——.—
טהייס	75	7,90— 7.75
"	76	8,—— 7.85
"	77	8.10— 7.95
"	78	8.20— 8.05
"	79	8.30— 8.15
"	80	8.04— 8,25
"	81	—.——.—

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגראַמם
קאָרן נייע	72—70	7.10— 6.85
גערסטע מאַלץ	60	7.90— 6.90
" פֿוטער	62	6,75— 6.40
האַפֿער	41	6.60— 6.20
קוקורוץ באנאטער	75	6.75— 6.70
דעטטאָ אנדערער	73	6,70— 6,65
הירזע	—	6,50— 6.20

טערמינע			פער 100 קילאָ
ווייצען	פער	הערבסט	—.—
"	"	פֿריה-יאהר	8,30
"	"		—.—
קוקורוץ	"	יולי-אויגוסט	5.81
גערסטע	"		—.—
האַפֿער	"	פֿריה-יאהר	6.64
"	"	הערבסט	—.—
רעפּס	"	אויג.-סעפּ.	—.—

זאַק מעהל

		fl.	kr.
דער זאַק צו 100 קילאָגראַמם מיט זאַק פֿריא באָהן	נוממער 0	16	70
	" 1	16	20
	" 2	15	60
	" 3	14	80
	" 4	14	30
	" 5	13	40
	" 6	12	50
	" 7	11	80
	" 8	11	20
	" 8½	9	60
שפּיריטוס אַלטע מעטהאָדע פּרעסהעפֿע		32	25
" נייע " קאַרטאָפֿעל		28	—

קורז-טאבעללע פֿאָם 6. נאָוועמבער

געלד-קורז	fl.	kr.
זילבער-אַגיאָ	100	
דוקאטען	5	76
עסטערר.-אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק	9	67
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59	80
20 מארק-שטיקע	11	93
פאפּיער רובעל	1	24

לאָזע.	fl.	kr.
1854-ער לאָזע 4-פּערצענ. שטאאטס-לאָזע	124	50
1860-ער " גאַנצע	134	50
דעטטאָ " האלבע	143	50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	173	50
דעטטאָ 50	172	50
אונגארישע-פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	116	50
טהייסראַל-לאָזע	116	—
קאָמאַ רענטענשיינע	40	25
[illegible]-לאָזע	21	60
קרעדיט-לאָזע	177	50
קלארי-לאָזע	40	25
[illegible] ראָטהעס-קרייץ-לאָזע	115	—
אינזבריקער-לאָזע	19	—
קעגלעוויטש-לאָזע צו 10 גולדען	19	—
קראַקויער לאָזע 20	18	50
אָפֿנער-לאָזע 40	41	75
פּאלפֿי-לאָזע 40	37	25
רודאָלף-לאָזע 10	18	25
סאלם-לאָזע 20	56	—
זאלצבורגער-לאָזע 20	21	75
סט.-געגאָאס לאָזע 40	50	—

לאָזע	fl.	kr.
[illegible] לאָזע צו 20 גולדען	23	50
פּרעסבורגער לאָזע 100	128	—
דעטטאָ 50	68	—
וואלדשטיין-לאָזע 20	28	25
ווינדישגרעטץ " 20	39	—
וויענער-לאָזע	123	60
אָעסטר. באָדענ-קרעדיט-לאָזע	—	—
סערבישע פּרעמיען-אנלעהע	32	25

וועערטה-פּאַפּיערע.	fl.	kr.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	122	50
דעטטאָ צו 4%	93	70
אָעסטר. גאָלד-רענטען שטייער פֿריא	103	50
אונגארישע פּאַפּיער-רענטע	89	55
אונגארישע גרונדענטלאַסטונגען	101	—
טעמעשוואר באַנאטער	100	—
זיעבענבירגישע	100	25
גאליציש	101	—
בּאָהמישע	106	50
קראָאטישע אונד סלאַוואָנישע	100	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהן	143	—
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	98	25
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענ-קרעדיט צו 5½ פּערצענט	101	50
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5½ פּערצענט	101	30
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פּערצ.	99	75
דער אָעסט.-באָדען 1869	97	75
נאָרד-אָסט.-באָהן 5%	98	—

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteu MAX SZABOLCSI. Budapest, : 1884. Druck von Sam· Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

זעהען. פערמוטהליך ווירד איך קיין אנדערער אלס טרעפארט צום פרעזידענטען דער האכסטען וויסענשאפטליכען אנשטאלט דעם לאנדעס געוועהלט ווערדען.

* (**סיר מאזעס מאנטעפיארע**) בעפינדעט זיך, צו אונזערער גראסטען פריידע, בעססער. איין טעלעגראמם, דאס וויר אים לייפע דעם היייטיגען פארמיטטאגס אויס לאנדאן ערהיעלטען, לויטעט נאמליך וויא פאלגט: מאנטעפיארעס קראפטע צוגענאממען, אבענדס פיר קורצע צייט בעטט פערלאססען.

* (**דיא גראבשטאטטע דער לאדי יודיטה מאנטעפיארע**) בעפינדעט זיך בעקאננטליך אין ראמסגאט, וואו סיר מאזעס זייט 60 יאהרען וואהנט. נאטירליך האט עס קיינער דער פיעלען פרעמדען, דיא צור מאנטעפיארע־פייער נאך ראמסגאט רייזטען, אונטערלאססען, דעם גראבע דער עדעלסטען פרויא איינען בעזוך אבצושטאטטען, זא דאסס דאסזעלבע אין דען לעטצטען טאגען שטעטס דיכט בעפאלקערט וואר. דיא גראבשטאטטע ליעגט אם איפער דעם מעערעס; אבער דעם גראבע איזט איין שאנער גראסער בויא ערריכטעט, וועלכער דיא איישריפט: „בידך אפקיד רוחי" טראגט. אין איינעם עבענערדיגען זאאלע זיטצען פראממע ראבבינען, דיא טאג אונד נאכט דיא הייליגע לעהרע שטודירען, אים אבערן שטאקווערק בעפינדעט זיך איין גראסער זאאל, דעססען וואנדע מיט דאנקשריפטען אונד אדרעססען בעהאנגט זינד, וועלכע סיר מאזעס פאן פערשיעדענען לאנדערן צום קריינען לאהנע זיינער גראסען טהאטען ערהיעלט. איך זעהט מאן דא דיא אינטערעססאנטע פאהנע, וועלכע דיא געמיינדע פאן דאמאסקוס אים יאהרע 1840 איהרעם בעפרייער סיר מאזעס ענטגעגענטרוג, דיעזעלבע איזט מיט זינגרייכען אינשריפטען אונד רייכען גאלדשטיקקערייען פערזעהען.

* (**דער פאפסט אונד דיא יודען.**) דיעזער טאגע איזט אין טורין (איטאליען) אונטער דעם טיטעל "Pro Judaeis" („פיר דיא יודען") איין ווערק ערשיענען, וועלכעס איינען פערטריטען דעם פאפסטעס לעא, דען גייסטליכען קארדינא נודעטשי צום פערפאססער האט. דערזעלבע נימט דיא יודען געגען דיא אנטיסעמיטען אין שוטץ. ער וויזט דאנן נאך, וויא דער פאפסט דיא יודען שטעטס געגען איהרע פערפאלגער בעשיטצט האבע אונד מאכט צולעטצט דיא יודען דאראיף אויפמערקזאם, דאס איהרע וואהרער בעשיטצער געגען דען אנטיסעמיטיסמוס אויך היינטע נאך דער פאפסט איזט.

* (**איינע ביישפיעללאזע שאנדטהאט.**) דיא שטאדט ראדאם אין פרייסישפאלען וואר אם 23־טען פאריגען מאנאטס דער שויפלאטץ איינעס אונערהארטען געוואלטאקטעס, וויא ער ניכט איינמאל אונטער דער הערשאפט דער אינקוויזיציאן שאנדליכער אונד עמפארענדער פאללפיהרט ווארדען איזט. אם געגאנגענען טאגע ערהיעלט דער יודישע איינוואהנער קאממער איין שרייבען אהנע אונטערשריפט וואריין איהם מיטגעטהיילט ווארדע, זיינער טאכטער וועלכע זייט 5 יאהרען אן איינען געוויססען ראזענצווייג פערהייראטהעט איזט, דראהע דיעזען אבענד איינע געפאהר. דער ערשרעקטע פאטער נאהם היעראיף דיא טאכטער מיט איהרעם קינדע צו זיך אינס הויז. אום מיטטערנאכט אומצינגעלטען סאלדאטען דאס הויז דעם קאממער, איין פאליציסאלדאט פאכטע אן דיא הויזטהיר אונד בעפאהל זיא צו אפפנען. קוים וואר דיא טהיר געאפפנעט, זא דראנגען דער שטאבסקאפיטאן **קארעניעוו** אין פאליציאוניפארם פערקליידעט, דער געהילפע דעם פאליציימייסטערס, 2 צייוילפערזאנען, אייניגע פאליציאסאלדאטען אונד איינע מענגע אנדערער סאלדאטען אין דאס הויז. דיא טאכטער ווארדע איפגעפאדערט מיט איהנען צו געהען. איף איהרע ענטגעגנונג, זיא וויססע פאן גאר ניכטס, ווארדע זיא אויס דעם בעטטע געגריפפען אונד פאסט אינבעקליידעט, מיט איהרעם קינדע אן דער ברוסט, אויף דען האף געשטאססען. איהר פאטער אונד איהרע שוועסטער ווארדען צו באדען געווארפען אונד געקנעבעלט. דיא איינגעדרונגענען הייבטען היעראיף אללעס פארהאנדענע געלד, וואשע, בעטטצייג, קליידונגסשטיקע אונד קאסטבארקייטען. הילפע פאן אויסען קאנטע ניכט געלייסטעט ווערדען, דא דיא בענאכבארטען הייזער פאן דען סאלדאטען געשפערט געהאלטען אונד ניעמאנד הערויסגעלאססען ווארדע. דיא נאכטוואכטער, וועלכע אויף דען לארם הערביאילטען, ווארדען בעדייטעט, זיך צו ענטפערנען. דיא טאכטער מיט איהרעם קינדע ווארדע אלסבאלד הינוועגגעפיהרט. טאגס דאראיף **אין איינע קירכע געבראכט אונד געטויפט**, וואראיף זיא געצוואונגען ווארדע, איינען פעלדוועבעל אלס איהרען מאנן אנצונעהמען. דרייא טאגע דאראיף ווארדע אויך דאס קינד געטויפט. — עס איזט נון אבצוווארטען, אב עטוואס געשעהען ווירד, דיעזע אונערהארטע שורקעריא צו בעשטראפען.

אנטיסעמיטישעס געוויססען.

דענקען וויר אונס פיעלער אונד אישטאצי אין איינער פערזאן, אונד וויר האבען דען רומאנישען מיניסטער **ראזעטטי** פאר אונס. אונד דאך האט דיעזער מאנן קיינען גרונד אין יודענפיינד צו זיין; יא, וועגן ער נור איינען פונקען פאן מענשליכקייט אונד דאנקבארקייטסגעפיהל אין זיינער ברוסט האטטע, מיססטע **געראדע ער** עס אלס זיינע הייליגסטע פפליכט בעטראכטען, דיא יודען צו פערטהיידיגען אונד צו בעשיטצען; וואר עס דאך איינסט איין עדלער יידישער יינגלינג, דער זיין לעבען אפפערטע, אום דאס לעבען ראזעטטיס צו רעטטען. וואהרענד דער ווירדען אים יאהרע 1850 געשאה עס נאמליך — זא לעזען וויר אים „ג. וו. איזר." — דאס ראזעטטי פאן איינעם ווילדען הויפע פערפאלגט ווארדע. ער ווארדע אונפעהלבאר אין שטיקקע געהייען ווארדען, וועגן ער ערגריפפען ווארדען ווארע. איינער דער פערפאלגער קאם מיט געצייקטעם זאבעל דעם פליכטיגען ראזעטטי זא נאהע, דאס דיעזער זיין לעבען פיר פערלארען האלטען מיססטע. איין שריטט נור וואר צווישען איהם אונד דעם אונפערמיידליכען טאד, דא שפראנג דער זאהן דעם בוקארעסטער יידישען באנקיערס ראזענטהאל הערביא, שטירצטע זיך צווישען ראזעטטי אונד דעם אנגרייפער, פאנגט דען שטיך איף אונד זינקט בלוטאיבערשטראמט, טאד צו באדען. ראזעטטי געוואנן צייט אונד רעטטעטע זיך. דאמאלס ווארדע ראזענטהאל מיט גראסעם פאמפע צו גראבע געטראגען אונד ראזעטטי, דער איהם דאס לעבען פערדאנקטע, היעלט טיעפגעריהרט דיא לייכענרעדע. אין דערזעלבען זאגטע ער מיט פאן טהראנען ערשטיקקטער שטיממע אונטער אנדערעם:

מיט דעם בלוטע ראזענטהאלס ווארדע דער בונד צווישען דען רומאנען אונד דען יודען געווייהט. **פלוך דער האנד, דיא זיך ריהרען ווירד, אום דען יודען איין לייד צוצופיגען! פלוך דער צונגע, דיא זיך רעגען ווירד, אן דער עהרע דער יודען צו ריטטעלן!**"

דאס וואר פאר 28 יאהרען! אונד היינטע? היינטע איזט ראזעטטי דער וויטהענדסטע פערפאלגער דער יודען, היינטע וואו ער אלס מיניסטער געלעגענהייט האטטע, דעם שטאממע, וועלכעס זיין לעבענסרעטטער אנגעהארטע, זיינען דאנק אבצוטראגען. ער ריהרט דיא האנד, דיא ער פיר דיעזען פאלל פערפלוכט, אום געזעטצע צור אונטערדריקקונג דער יודען אויסצוארבייטען; ער רעגט דיא פערלאגענע צונגע, דיא ער זעלבסט פיר דיעזען פאלל פערדאממט האט, אום געגען דיא יודען בייא יעדער געלעגענהייט לאוצוציעהען. אונד וואס שפראך דיעזע צונגע פאר גאר ניכט לאנגער צייט, אלס אייניגע יודענפרעסטער דעם רומאנישען אב־

„זייט געגריסט אים ליכטע, דאס דיא מיטטערנאכט ערהעללט!" שפראכען דיא ברידער, וויא אויס איינעם מונדע, זיך געגענאיינאנדער פערנייגענד.

אהראן גאב איין צווייטעס דומפעס שאללענדעס צייכען אן דער גלאקע, דא אפפנעטע זיך איינע טהירע, אונד איין מאנן טראט העריין. עס וואר סאלאמא פעבינא.

אהראן וואנדטע זיך געגען דען איינגעטרעטענען אונד פראגטע מיט פייערליכער שטיממע: „וואכטער דער נאכט," „וואס האסט דוא דרויסען וואהרגענאממען?"

„איינע פינסטערע וואלקע איזט אויפגעשטיעגען," פערזעטצטע דיעזער עבענזא פייערליך, „דיא זיך פאר דיא מארגענראטהע לעגט אונד דאס ליכט דעם טאגעס פערפינסטערן וויל, אונד זיך אין גייען פערדערבליכען פלוטהען צו ערגיעססען דראהט, דיא בערג אונד טהאל וויעדערבעגראבען. ברידער דעם ליכטס, זייד אויף דער הוטה!"

„וויא הייסט דיא טהאריכטע שווארצע וואלקע?"

„סאבאטהאי צעווי. ער האט בעהויפטעט, ער זייא דער מעססיאס, פאן דעם דיא פראפעטען געוויססאגט האבען. ער איזט איין בעטריגער, איין זאהן דער נאכט, אומזא געפאהרליכער, דא ער זיך אין דיא פארבע דעם ליכטס קליידעט אונד ליכט צו בריגגען פערשפריכט.

„ברידער דעם ליכטס," פראגטע דער מייסטער דעם שטוהלס ווייטער, „וואס זאלל ווערדען אויס סאבאטהאי צעווי, דעם זאהנע דער נאכט, דער אונזער קלייד טראגט אונד אונזערן קראנץ?"

„ער פערזינקע אין נאכט צוריק, דיא איהן געבארען, ניעדערגעשליידערט פאן דען שטראהלען דעם ליכטס! פינט ער זיך דעם ווייכען שטראהלע ניכט, זא טרעפפע איהן דער האמער! אונזער פאטער הוסיין דאמאר האט אונס געלעהרט, דאס דער שטראהל צום שטאהל ווירד."

„איהן טרעפפע דער שטראהל! ער פערזינקע אין נאכט!" זאנגען אללע ערנסט.

„פערלאשען זאלל נאך אונזערם וויללען סאבאטהאי צעווי, וויא דיעזע דיסטער ברעננענדע פאקעל." שפראך דער פרעזידענט, אינדעם ער אויס דער האנד איינעס דיענענדען איינע פעכפאקעל נאהם אונד זיא צור ערדע קעהרטע, זא דאס זיא פערלאשטע. „איהר טראגער דעם שטאהלס, זענקט איהן אין זיינע ברוסט, ערסט דען ווייכען אונד הילפט עס ניכט, דען האמער!"

„ער בעקעהרע זיך אדער שטערבע, דער פיינד דעם ליכטס!" מורמעלטען אללע פאר זיך הין. דיא גלאקקע טאנטע דומפף דורך דיא רייהע אונד דיא פלאממען ערלאשען. —

דיא רעטטערין.

אין ראזאנעס הויזע אויף קארדעליא ווארען דיא ברויטיונגפערן אום מיהורמאה פערזאממעלט. טאמאר לייסטעטע דער ברייטליכען שוועסטער דיא דיענסטע, דיא זיא איינסט פאן דערזעלבען עמפפאנגען האטטע. ביידע, טאמאר אונד מיהורמאה ווארען אויפגערעגט אונד צערשטרייט. טאמאר ערגריפף ענדליך מיהורמאה בייא דער האנד, צאג זיא מיט זיך אין איינע עקקע אונד פראגטע מיט בעבענדער שטיממע: „האסט דוא דורך יערווא קיינע נאכריכט פאן איהם? וואו איזט ער? האט איהן פיעללייכט דער שטאהל דעם מארדערס שאן עררייכט? א גראסער גאטט, אויך דאס נאך צו מיינעם הערצלייד! אויך דאס נאך, אום דאס מאאס מיינעס יאממערס פאלל צו מאכען!"

„ער איזט נאך ניכט נאך הויזע צוריקגעקעהרט, וויא מיר יערווא געזאגט. דיא זאעבען אנגעקאממען איזט," פערזעטצטע מיהורמאה טיעף ערשיטטערט, דיא קיינעסוועגס אין ברייטליך פראהער שטיממונג וואר.

„דיא אנגסט מארטערט מיך!" וויפצטע טאמאר; „אך, ניע האבע איך שטארקער געפיהלט, וויא זעהר איך איהן ליעבע, אלס יעטצט, דא איך זיין הויפט דעם מארדשטאהלע פרייסגעגעבען זעהע! — איך מוס פארט, מוס איהן זעלבסט זוכען, אום איהן צו שיטצען געגען דיא אויסגעזאנדטען מארדער!"

„דוא?" פראגטע מיהורמאה איהרע פריינדין ערשטוינט. „דוא אלליין? איך דארף יא דאס הויז ניכט פערלאססען."

„יודיטה בעגלייטעט מיך; וויר לאססען אונס אין מאנגליכען קליידערן נאך דעם שוואנענהאלז איבערזעטצען. יודיטהס ברודער אונד אונזער קנעכט רודערן. וויעדערשפריך מיר ניכט. דוא קעננסט מיך. איך ווירדע פאר אנגסט שטערבען, ווענן איך נאר ניכטס צו זיינער רעטטונג בייטראגען מאכטע. עס טרייבט מיך פארט! עס ציעהט מיך מיט אללגעוואלט, איך קאנן ניכט וויעדערשטעהען. קוים קאנן איך דען אבענד אבווארטען. בעטע פיר מיך, ליעבע מיהורמאה, דאס איך איהן פינדע, אדער מיט איהם שטערבע!"

(פארטזעטצונג פאלגט.)

גאָלדענען לעטטערן איינגעשטיקט וואר, וואורדע
פאָן אללען אבטיינגספּאָלל בעגריסט. הינטער דיע־
זעם באַננער שריטטען דיא בירגערמייסטער,
שטאדטראטהע, ריכטער, דיא האָהען אונד ניעדע־
רען בעאמטען דער געגאַנגטען שטאדטע. שווערען
שריטטעס קאַמען דאנן קאַמעעלע אונד עלעפאַנ־
טען, געפיהרט פאָן לייטען אין אָריענטאלישער
טראכט. זיננבילדליך דיא הילפסמיטטעל אנדייטענד,
דערען זיך סיר מאָזעס ביא זיינען רייזען בעדיענטע.
עס פאָלגטע דאנן איין מיט מאטראָזען אונד אללען
הילפסווערקצייגען פערזעהענעס פראכטפאָללעס
שיפף איין ראדערן פאָן זעבען העררליכען ראָס־
סען געפיהרט, הינטער וועלכעם דיא מיטגליעדער
דעם פעראיינעס „צור רעטטונג פאָן שיפפבריכיגען"
איינהערגינגען. דיא האָכסטע אויפמערקזאמקייט
ערועגטע דער פאָן 6 פפערדען געצאָגענע ריזע־
וואגען סיר מאָזעס, דען ער שטעטס
אויף זיינען רייזען בענוטצט האט; דיעזעם פאָלגטע
איינע אונאיבערזעהבארע מענגע, דיא מיט יובעלנ־
דער פריידע דורך דיא שטאדט צאָג. דער צוג
וואורדע איבעראלל מיט הורראה־רופען אונד הוטע־
שוואָנקען עמפפאַנגען. דיא שטראססען וואָרען
איבערפיללט אונד אלס דיא מוזיקבאַנדיין נעבען
דעם ראטהויזע רוישענדע ליעדער ערטאָנען ליעסען
וואָללטע דער יובעל קיין ענדע נעהמען. אויף דען
שטראססען וואָרען טריבינען ערריכטעט, דיא מיט
פעסטגאָסטען דיכט בעזעטצט וואָרען. אויף איינער
וואר דער צוג דער איזראעליטען דורך דיא וויסטע
אנגעפיהרט פאָן מאָזעס, זיננבילדליך דארגע־
שטעללט. דער פעסטצוג וואר צוויא ענגלישע
מיילען (בייגאהע איינע האלבע מיילע) לאנג.

דען עמפפאַנג ביא סיר מאָזעס בעשרייבט
דער איינגאַנגס ערוואָהנטע בעריכט־ערשטאטטער
וויא פאָלגט:

אין טיעפער שיער ערגריפף מיך, אלס איך
אין דאס צימטער טראט אונד דאס עדלע אנגעזיכט
וויעדערזאה. פריידיגען הערצענס שפראך איך דיא
ברכת שהחיינו. דיעזער איינענבליק ווירד מיינעם
געדאכטניססע ניע ענטשווינדען. מאן זיעהט דעם
טהייערען גרייז דיא הונדערט יאהרע זיינעם לע־
בענס דורכאויס ניכט אן, זיין איינע בליקט יעדער־
מאנן קלאר אונד פריינדליך אן, זיינע שטיממע איזט
לויט, וואָהלקלינגענד אונד קלאר פערשטאָנדליך,
אָבוואָהל געביינט, ראגט ער דאך איבער אללע
עמפאָר. לייכט אן איינען טיש געלעהנט, שטאנד
סיר מאָזעס אונד עמפפינג פאָר אללען דיא שטאד־
טישע דעפוטאציאָן, בעשטעהענד אויס דעם בירגער־
מייסטער ק ע נ נ ע ט, דעם בישאָף וועללמער
אונד העררן ה אָ א י נ ז אָ ן, דעם סעקרעטאר
דעם פעסטקאָמיטעס. דיא דעפוטאציאָן איבערייכ־

טע איהם דיא אדרעססע דער שטאדט, נאך דע־
רען איבערנאהמע שפּראך סיר מאָזעס פאָלגענדע
וואָרטע:

„מיינע גיטיגען פריינדע! עס ווירדע אין דער
טהאט איין זעגען פיר מיך זיין, וועגן איך דיא
שטאָרקע האָטטע, וואָרטע צו פינדען, אום דאס
אויסצודריקען, וואס איך אין מיינעם הערצען גלי־
הענד עמפפינדע. איך בין דאנקבאר, דאס עס דעם
אללמאָכטיגען אין זיינער גנאָדע געפאָללען האט,
מיך דיעזעס אלטער עררייכען צו לאססען. זעגען
איבערדיעס מיין טהייערעס, טהייערעס ראמסגאטע,
יעדער קנאבע אונד יעדעס מאָדכען אין דער
שטאדט איזט מיר טהייער." נאך איינער קורצען
פויזע לייטעטע הערר סעבאג, איין נאהער פער־
וואנדטער סיר מאָזעס, דען בירגערמייסטער צו איהם
הין, אונד איינגעהאנדיגט הינג סיר מאָזעס דעמזעל־
בען דיא אמטסקעטטע אום, דיא ער דער שטאדט
געשענקט. ער זעגנעטע איהן, אינדעם ער דען
וואונש אויסדריקטע, דאס זיינען קינדערן אונד קינ־
דעסקינדערן גליק בעשעערט זיין מאָגע. היעריף
איבערריכטע דיא פריא בירגערמייסטערין איין
פראכטיגעס בוקעט. העראך ליעס סיר מאָזעס זיך
יעדען איינצעלנען דער אנוועזענדען פארשטעללען
אונד שפראך מיט איהנען איינינע וואָרטע. קיינען
ליעס ער אהנע איינינע פריינדליכע וואָרטע וועג־
געהען; אונד אויך איך האטטע דאס גליק זיינע האנד
דריקקען צו דירפען."

ניכט נור אין יידישען גאָטטעסהייזערן, זאָנ־
דערן אויך אין צאהלרייכען קירכען ענגלאנדס איזט
פיר מאָזעס מאָנטעפּיאָרע געבעטעט וואָרדען. איינע
דער פראכטפאָללסטען אדרעססען, דיא סיר מאָזעס
ערהיעלט, איזט דיא דער קאטהאָלישען ברידער־
שאפט אירלאנדס. גראָס איזט אויך דיא צאהל דער
אדרעססען, וועלכע פאָן אמעריקאנישען בריסטלי־
כען געמיינדען איינגעלייפען זינד. דער פריימוירער־
אָרדען, אן דעססען שפּיטצע דער קראָנפרינץ פאָן
ענגלאנד שטעהט, שיקטע איין קונסטפאָלל געאר־
ביטעטעס אלבום, דאס איינען מעטער האָך איזט,
אונד ערטהיילטע דעם עדלען גרייז ביא דיעזער
געלעגענהייט איינען האָהערען אָרדענס ראנג.

דער שלוסס דעם ארטיקעלס „דאס אָבערהויז"
פאָלגט אים נאָכסטען בלאטטע.

פערשיעדענע נייאיגקייטען

* (נאכוואהלבעוועגונג.) אין
אברודבאגיא איזט עמעריך ווישי, דער איסגע־
צייכנעטע רעדאקטאָר דעם „געמזעט" פאָן זייטע
דער רעגיערונגספּארטייא אלס אבגעאָרדנעטענ־
קאנדידאט אייפגעשטעללט וואָרדען. ווישי איזט

אלס גראָסער יודענפריינד בעקאננט. וואָהרענד
דער אללגעמיינען וואהלען איזט ער געגען דען
אנטיסעמיטען זיגמונד טשאטאר אונטערלעגען. זיינע
וואהל וואָרע אין ערסטער רייהע פיר אונס איין
געווינגסט. ביז יעטצט האט ער קיינען גענענקאנ־
דידאטען. —

* (איין טהייערער פרייגד)
איזט געסטערן אבענדס דורך איינען ערשיטטערנ־
דען שיקזאלסשלאג הינגעראפפט וואָרדען. ארמין
באששא, דער 34־יאהריגע האכבעגאבטע, פאָן יע־
דערמאנן פערעהרטע ביבליאטהעקאר דעם אבגע־
אָרדנעטענהייזעס, דער זייט 3 טאגען אין טיפוס לאג.
ליעף, אלס ער איינינע מאָמענטע אלליין בליעב
אויס זיינעם צימטער אונד שטירצטע זיך אים פיע־
בערוואהן פאָם 2־טען שטאָקקע אויף דאס האָפ־
פפלאסטער, וואָ ער מיט צערשמעטטערטען גליעדערן
טאָד בליעב. באששא וואר איין וואָרמפיהלענדער
יודע. איין אויפאָפּפערנדער פריינד אונד דיא איינציגע
שטיטצע זיינער ארמען מוטטער אונד שוועסטערן.

* (דיא כאָלערא אין פאריז.)
דער יינגסטע דאָננערסטאג וואר זייט פיעלען וואָכען
דער ערסטע טאג, אין וועלכעם אין איטאליען קיין
כאָלעראפאָלל פאָרגעקאָממען איזט, אונד אן דעמ־
זעלבען טאג איזט דער שרעקליכע גאסט אין פאריז
אייפגעטרעטען. דער שפרונגהאפטע כאראקטער
דער קראנקהייט ברינגט דיא בעריהמטעסטען
אָרצטע אין פערווירדונג. פאָן טולאָן אונד מארסעל
דראנג זיא נאך איטאליען אונד פאָן דא צוריק נאך
פאריז. ביז היינטע זינד ביא 50 שטערבעפאָללע
פאָרגעקאָממען. דיא עפידעמיע איזט אין איינער
האָדערנהאנדלונג אויסגעבראָכען, דיא מיט מאר־
סעל אין פערבינדונג שטעהט. מאן האָפפט דאס
דיא כאָלערא אין פאריז שאָן אין פאָלגע דער
פאָרגעשריטטענען יאהרעסצייט זיך ניכט שטארק
פערברייטען ווירד. געבע גאָטט! —

* (צום פראזידענטען דער
אקאדעמיע) פפלעגט אין דער רעגעל דער
וויצעפּראזידענט ערוואָהלט צו ווערדען, ווען דער
פראָזידענט פאָן זיינער שטעללע שיידעט. דער
געגענוואָרטיגע וויצעפּראָזידענט הייסט אבער —
טהעאָדאָר פילער, אונד דיעזען שיינען דיא אקא־
דעמיקער עבענזאָוועניג ליעב צו האבען, וויא דיא
יודען. גלייך נאך דעם טאָדע דעם גראפען לאָניאי
קאָננטע מאן אין אקאדעמישען קרייזען איינע
שטארקע בעוועגונג וואהרנעהמען, דאס ניכט דער
יוסטיצמיניסטער צום פראזידענטען ערוואָהלט ווער־
דע. אללגעמיין ווינשט מאן דען קולטוסמיניסטער
טרעפאָרט, דער זייט 43 יאהרען מיטגליעד דער
אקאדעמיע אונד איינע צירדע דער אונגארישען
געלעהרטען איזט, אלס נאכפאָלגער לאָניאיס צו

פּאָלליעטאָן.

דיא אָפּפער דער קאבאלא.

היסטאָרישער ראָמאן אויס דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(65־טע פאָרטזעטצונג.)

אָנגסטליך פראגטען דיא יינגלינגע נאך דען בעפעהלען
אונד אנאָרדנונגען דעם מייסטערס, אונד אלס זיא האָרטען,
וואס איהם בעגעגנעט וואר, ליעפען זיא, פאָן פלאָטצליכער
פורכט ערגריפפען, אויסאיינאנדער.

נאכמיטטאגס שטירצטע ווילדאש פאָלל פערצווייפ־
לונג אין סאבאטהאיס האללע. „אום גאָטטעס גנאדע וויל־
לען! וואס איזט דאס?" ריעף ער אויסער זיך. „איזט עס
וואהרהייט. וואס איך האָרע?"

מיהורמאה אונד יערווא ערצאָהלטען וויינענד, וואס
געשעהען וואר. סאבאטהאי וואר פאָרט אין דיא געבירגע,
קיינער זיינער שילער האטטע איהן בעגלייטעט. ניעמאנד
וואוסטע, וואס אויס איהם געוואָרדען איזט.

„זאָ איזט אללעס פערלאָרען, וואס זאָ גליקליך בע־
גאָננען וואר!" קרייששטע דער ארצט אונד צערריס זיין קלייד.
„דאס ראבבינאלגעריכט איזט וויעדער פערזאממעלט, דיא
זאָלדנער דעם קאדי רעננען דורך דיא שטאדט. אללע אונ־
זערע קראפטע ערשלאפפען, אללע מיטטעל שלאגען פעהל.
פערפלוכט זייא דיא אונגליקזעליגע שטונדע, דיא איהן זאָ
דארניעדער וואָרף!"

„איך וואָללטע עס גוט מיט איהם מאכען; גאָטט, דיר
ליעגט מיין הערץ אָפּפען!" זייפצטע מיהורמאה. „ערהעבען
איבער דען שטערן דער ערדע וואָללטע איך איהן; דענן נור

דער איזט וואהרהאפט גראָס, דער זיין עדעלסטעס פאָן זיך
גענעבען האט אונד זיך זעלבסט בעצוואונגען אים בלוטיגען
קאמפפע. וועהע! ער איזט דעם שמערצע ערלעגען, דאָך איך
בין פרייא פאָן דער שולד."

גענען אבענד ערקלאָרטע דאס געריכט סאבאטהאי
פיר פאָגעלפרייא, יא עס פערשפראך דען אן איהם פאָלל־
צאָגענען טאָדשלאג דעם טהאָטער אלס איין גאָטטגעפאָללי־
געס ווערק אנצורעכנען; דענן סאבאטהאי זייא איינעס דאָפּ־
פעלטען טאָדעס שולדיג. איינמאל, וויל ער זיך ליגנהאפ־
טער ווייזע פיר דען מעססיאס אויסגעגעבען, זאָדאנן, וויל
ער פאָרגעגעבען, דען וואהרען נאמען גאָטטעס צו וויססען,
אונד דיעזען פאָר דעם פאָלקע אויסגעשפראָכען. דיעזער בע־
שלוס וואורדע אין דען סינאגאָגען בעקאננט געמאכט, אונד
עס פעהלטע אויך ניכט אן נעדונגענען מאָרדערן, וועלכע
סאבאטהאי זוכטען. ער אבער גינג פליכטיג אים געבירגע,
איין בלייכעס שאטטענבילד, אונד קעהרטע וויעדער אין דער
נאכט, נאָך אם פאָלגענדען טאגע נאך הויזע צוריק. דיא
שטאָטטע זיינער לעהרע בליעב אָדע אונד לעער; קיינער
זיינער שילער וואגטע, זיך דאָרט צו צייגען; זיא וואוסטען,
דאס אויך פיר זיא דער בעצאהלטע דאָלך דעם גריעכען גע־
שליפפען וואר. איינזאם פלוידערטען דיא וועללען אם פעל־
זען הינויף אונד פראגטען נאך דעם מעססיאס, דען זיא
אין זיינער העררליכקייט ערוואַרטעט; אבער ער וואר ניר־
גענד צו פינדען. — —

דיא ליכטברידער.

מיטטערנאכט וואר נאהע. דורך דיא איינזאמען
שטראססען דער יודענשטאדט שליכען געהיימניספאָלל פער־

הילטע געשטאללטען אונד פערשוואנדען אללע אין
דער פפאָרטע איינעס בערגנאראטענס, דערען היטען
זיך יעדער איינטרעטענדע דורך איין לייזעפליסטער־
טעס וואָרט אונד איינען האנדעדרוק צו ערקעננען גאב. אם
אונטערן געמייער דעם אים גארטען ליענענדען הויזעס וואָ־
רען שטיינע הערויסגענאָממען, איין דיסטערער איינגאנג אָפ־
פנעטע זיך, אונד אויף איינער פאָן דיכטעסטער פינסטערניס
פערהילטען טרעפפע שטיעגען דיא שטוממען מאָננער ויבער
אונד נעוואנדט אין דען בויך דער ערדע הינאב. אם ענדע
איינעס גאנגעס וואורדען איהנען אבערמאלס געהיימע קענג־
צייכען אבפערלאנגט, אונד, זאָבאלד זיא דיעזע פאָן זיך גע־
געבען, אָפפנעטע זיך דיא טהירע, אונד זיא טראטען אין איין
ערלייכטעטעס האָהעס אונד וויטעס שטיינגעוואָלבע. עס
וואר דער געהיימע פערזאממלונגסאָרט דער ליכטברידער,
אונד זיא דיא פערהיללטען, וועלכע הערייך טראטען. זאָ־
באלד אללע בייזאממען וואָרען, רייהעטען זיא זיך אום דיא
אין דער מיטטע דעם רוימעס שטעהענדע אָוואלרונדע, וויס־
געדעקטע טאפעל. אהראָן דע לא פאפא בעשטיעג אן דעם
איינען ענדע איינען האָהערען מיט קאָניגליכען הערישער־
צייכען אויסגעשמיקטען טהראָנזעססעל. אויף איין צייכען,
דאס ער מיט איינעם האָלצערנען האממער אן איינע פאָר
איהם אויף דער טאפעל שטעהענדע גלאָקע גאב, ליעסען
דיא בונדעסברידער איהרע דונקעלן לייבעסהילען פאללען,
אונד זאסען אין ליכטווייסען גלאָנצענדען קליידערן דא.

„ברידער!" רעדעטע אהראָן דיא פערזאממלונג פייער־
ליך אן, „דאס ליכט שטראהלט אונד שלינגט זיינע לייב־
טענדען באנדע אום אונזערן פעראיין: דיא ליכטשולע
איזט ערעפפנעט."